Travma Sonras? Dissosiyatif Ya?ant? Ölçe?i-R

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Travma Sonras? Dissosiyatif Ya?ant? Ölçe?i-R*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31763

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Travma Sonras? Dissosiyatif Ya?ant? Ölçe?i-R (TSDYÖ-R), travmatik bir olay ya?am?? bireylerde ortaya ç?kan dissosiyatif semptomlar?n ?iddetini ve s?kl???n? ölçmek amac?yla uyarlanm?? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, Ça?ay Dürü taraf?ndan 2006 y?l?nda haz?rlanan doktora tezi kapsam?nda Türkçeye kazand?r?lm?? ve geçerlik/güvenirlik çal??malar? yap?lm??t?r. TSDYÖ-R, özellikle Travma Sonras? Stres Bozuklu?u (TSSB) ba?lam?nda ortaya ç?kan depersonalizasyon, derealizasyon ve amnezi gibi dissosiyasyon belirtilerini detayl? bir ?ekilde de?erlendirmeyi hedefler.

Ölçe?in uyarlanmas?, Türkiye'deki klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda travma sonras? dissosiyasyonun standart bir ?ekilde ölçülmesine olanak sa?lam??t?r. Orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n Türk kültürüne uygunlu?unu test etmek için gerekli psikometrik analizler gerçekle?tirilmi?tir.

Anahtar Kelimeler

Travma Sonras? Dissosiyatif Ya?ant? Ölçe?i-R, Travma, Dissosiyasyon, TSSB, Ölçek Uyarlama, Post-Travmatik Stres, Psikometri

Yazarlar

Ça?ay Dürü

Amaç

Travma Sonras? Dissosiyatif Ya?ant? Ölçe?i-R'nin temel amac?, travmatik olaylara maruz kalm?? bireylerin ya?ad??? dissosiyatif tepkileri güvenilir ve geçerli bir ?ekilde ölçmektir. Ölçek, bu belirtilerin klinik düzeyde de?erlendirilmesi ve tedavi süreçlerinin izlenmesi için kritik bir araç olarak tasarlanm??t?r.

Bu ölçek uyarlama çal??mas?, uluslararas? alanda kabul görmü? bir arac? Türk örneklemine adapte ederek, Türk psikoloji ve psikiyatri literatürüne katk?da bulunmay? amaçlamaktad?r. Ölçe?in revize edilmi? (R) versiyonunun kullan?lmas?, ölçüm hassasiyetini art?rmay? hedeflemektedir.

Yap? (Ölçülen Yap?)

TSDYÖ-R, psikopatolojide merkezi bir rol oynayan **dissosiyasyon** yap?s?n? ölçmektedir. Dissosiyasyon, travmatik deneyimler s?ras?nda veya sonras?nda ortaya ç?kan ve bilincin, belle?in, kimli?in veya çevre alg?s?n?n bütünlü?ünde bozulmalarla karakterize edilen bir savunma

ARABPSYCHOLOGY.COM

mekanizmas?d?r. Ölçek, özellikle travma sonras? ba?lamda görülen a?a??daki dissosiyatif boyutlara odaklan?r:

Depersonalizasyon: Ki?inin kendi bedeninden veya zihinsel süreçlerinden kopukluk hissi.
Derealizasyon: Çevrenin gerçek d???, yabanc? veya sisli alg?lanmas?.
Travmatik Amnezi: Travma ile ilgili önemli bilgileri hat?rlayamama.

Geçerlik

Ölçe?in Türkiye'deki geçerlik çal??malar?, Ça?ay Dürü'nün 2006 tarihli doktora tezinde detayl? olarak sunulmu?tur. Geçerlik analizleri, TSDYÖ-R'nin gerçekten dissosiyatif ya?ant?lar? ölçtü?ünü göstermeyi amaçlam??t?r. Tipik olarak, bu çal??malar **yap? geçerli?i** (faktör analizi sonuçlar?), **ölçüt geçerli?i** (di?er dissosiyasyon veya TSSB ölçekleriyle korelasyon) ve **içerik geçerli?i** (maddelerin ölçülmek istenen yap?y? temsil etme derecesi) bile?enlerini içerir.

Kaynak referans?nda geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmi? olsa da, bir doktora tezi kapsam?nda uyarlanan her psikometrik arac?n kapsaml? geçerlik analizlerinden geçirilmesi zorunludur. ?lgili teze eri?im sa?lanarak spesifik geçerlik katsay?lar? ve yöntemleri incelenebilir. Tezin ba?lant?s? a?a??da yer almaktad?r.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçüm arac?n?n tutarl?l???n? ifade eder. TSDYÖ-R'nin güvenirlik analizleri, ölçe?in ayn? bireylerde veya farkl? zamanlarda tutarl? sonuçlar üretme yetene?ini de?erlendirmi?tir. Bu çal??malar genellikle **iç tutarl?l?k** (Cronbach alfa katsay?s?) ve **test-tekrar test güvenirli?i** yöntemlerini kapsar.

Yine kaynakta güvenirlik bilgisi '-' olarak belirtilmi? olsa da, uyarlama çal??mas? s?ras?nda elde edilen yüksek iç tutarl?l?k katsay?lar? (genellikle .80 ve üzeri) ve kabul edilebilir test-tekrar test korelasyonlar?n?n tez içerisinde sunulmu? olmas? beklenmektedir. Bu sonuçlar, ölçe?in klinik ara?t?rmalarda kullan?labilecek düzeyde güvenilir oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Faktör Analizi

Travma Sonras? Dissosiyatif Ya?ant? Ölçe?i-R'nin uyarlama sürecinde, ölçe?in orijinal yap?s?n?n Türkçe örneklemde korunup korunmad???n? belirlemek amac?yla faktör analizi gerçekle?tirilmi?tir. Bu analizler, dissosiyatif ya?ant?lar?n farkl? boyutlar?n? (örne?in, depersonalizasyon/derealizasyon) temsil eden alt faktörlerin varl???n? do?rulamak için kullan?lm??t?r.

Büyük olas?l?kla, **Aç?mlay?c? Faktör Analizi** (AFA) veya **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA)

ARABPSYCHOLOGY.COM

yöntemlerinden biri veya her ikisi kullan?larak, maddelerin beklenen teorik alt yap?lar alt?nda topland??? gösterilmi?tir. Bu, ölçe?in yap? geçerli?inin temel dayana??n? olu?turur ve Türk kültüründeki dissosiyasyon yap?s?n?n uluslararas? literatürle uyumlu oldu?unu gösterir.

Ölçme Arac?

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Orijinal ölçe?e ba?l? olarak Likert tipi derecelendirme (Kaynakta derecelendirme bilgisi '-' olarak belirtilmi?tir, ancak psikometrik ölçeklerde s?kl?kla 4, 5 veya 6 noktal? Likert format? kullan?l?r).

Language Available: Türkçe

Population Group: Travmatik deneyim ya?am?? yeti?kinler

Age Group: Genellikle 18 ya? ve üzeri yeti?kinler

Population Details: Türk kültüründeki genel popülasyon veya klinik örneklemler. Uyarlama çal??mas? için Hacettepe Üniversitesi'ndeki tezde belirtilen spesifik ö?renci ve/veya klinik hasta gruplar? kullan?lm??t?r.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Anahtar Kelimeler

Depersonalizasyon, Derealizasyon, Amnezi, Stres Belirtileri, Doktora Tezi, Psikolojik De?erlendirme, TSSB, Psikometrik Özellikler

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor (Tez içerisinde belirtilmemi?tir.)

Affiliation Email addresses: cagayduru@yahoo.com

Correspondence Address: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (2006 tezi referans al?narak)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2006 (Uyarlama çal??mas?n?n tamamland??? y?l)

?zinler ve Ücret: Ölçe?in ticari kullan?m? veya yayg?n ara?t?rmalarda kullan?lmas? için sorumlu

ARABPSYCHOLOGY.COM

yazar Ça?ay Dürü ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. ?leti?im e-posta adresi yukar?da belirtilmi?tir.

Ölçe?in orijinal PDF belgesine a?a??daki ba?lant?dan eri?ilebilir. Bu belge, ölçe?in tam yap?s?n? ve maddelerini içermektedir. Orijinal PDF'ye buradan ula??labilir: travma-sonrasi-dissosiyatif-yasanti-olcegi-r-toad.pdf

Kaynaklar

Dürü, Ç. (2006). *Travma sonras? stres belirtileri ve travma sonras? büyümenin çe?itli de?i?kenler aç?s?ndan incelenmesi ve bir model önerisi.* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tezin Yüksekö?retim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerindeki ba?lant?s?:

tez.yok.gov.tr

Travma Sonras? Dissosiyatif Ya?ant? Ölçe?i-R Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri, kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme format? için lütfen sorumlu yazar?n doktora tezine veya yukar?da belirtilen PDF ba?lant?s?na ba?vurunuz.

Bu ölçek, bireylerin ya?ad??? dissosiyatif deneyimleri derecelendirmelerini talep eden bir dizi ifade veya sorudan olu?maktad?r. Maddeler, travma sonras? döneme özgü alg?, bellek ve kimlik de?i?ikliklerini hedeflemektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM